

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	028 Менеджмент соціокультурної діяльності
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	Подієвий менеджмент

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

**базова
українська**

Завідувач кафедри філософії та політології

Кузь О. М.

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри філософії та політології Протокол № 1 від 28. 08.2018 р.

Протокол № 1 від 27.08.2018 р.

Розробник(-и):

Жеребятнікова І.В., к.соц.н., доц. кафедри філософії та політології

Лист оновлення та перезатвердження

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Навчальна дисципліна «Культурна політика» спрямована на збагачення й розширення гуманітарної підготовки студентів, формування творчої активності майбутніх фахівців. Культурна політика має суттєвий вплив на життя суспільства, значною мірою визначаючи як генезис соціокультурної традиції, так і модус презентації культурної спадщини держави. Вивчення даної дисципліни має сприяти формуванню світогляду студентів, засвоєнню закономірностей розвитку, становлення культури українського народу, пошуку системи держави щодо стабільності культури як основного чинника формування духовності кожної особистості, з'ясування основних процесів культурно-історичного розвитку.

Об'єктом навчальної дисципліни є закономірності й тенденції розвитку українського соціокультурного процесу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є специфіка становлення й розвитку культурної політики та культурних інститутів до сучасних організаційно-правових форм та участь держави в їхньому функціонуванні.

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування у студентів загальнокультурних (універсальних) компетентностей у вигляді системи світоглядних знань і уявлень про сутність та зміст культурної політики держави, її теоретичних і правових засадах та методах здійснення.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Культурна політика» є усвідомлення основних положень культурної політики держави, її характеристик, цілей та завдань; ознайомлення з методологічними засадами вивчення культурної політики; засвоєння законодавчо-правового забезпечення культурної політики держави; ознайомлення із практикою реалізації культурної політики як в зарубіжних країнах, так і в Україні; формування у студентів навичок аналізу поточної ситуації у сфері вітчизняної культури.

Навчальна дисципліна «Культурна політика» є базовою навчальною дисципліною циклу професійної підготовки студентів другого (магістерського) рівня.

Курс	1	
Семестр	1	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	20
	семінарські	20
Самостійна робота		110
Форма підсумкового контролю	іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Культурологія	Соціальна і культурна антропологія
Філософія	Управління івент-проектами

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність оцінювати стан, тенденції та перспективи розвитку сфери культури; розробляти та реалізовувати цільові і комплексні програми збереження національно-культурної спадщини України;	Здатність критичного усвідомлення специфічності та взаємозв'язку між культурними, соціальними та економічними процесами;
Здатність усвідомлювати основи законодавства України у сфері культури, загальні принципи, пріоритети, напрямки, інструменти та моделі національної культурної політики;	Визначати соціокультурний потенціал та адаптовувати найкращий досвід соціокультурної розбудови відповідно до чинного законодавства;
Здатність визначати основні типи, функції, принципи організації та напрями діяльності сучасних релігійних, акумуляційних, мистецьких, дозвіллевих, освітніх культурних інститутів;	Визначати стратегічні пріоритети та аналізувати особливості місцевих, регіональних, національних та глобальних стратегій соціокультурного розвитку;
Здатність вести полеміку стосовно питань організації та реалізації національної культурної політики в Україні на основі володіння поняттєво-категоріальним апаратом культурології.	Аргументувати власну точку зору в дискусії на основі етичних міркувань, соціально відповідально;

3. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Культурна політика як основа стратегії соціокультурного

управління

2. Реалізація культурної політики як пріоритетний напрям розвитку та духовності особистості.

Змістовий модуль 1. Культурна політика як основа стратегії соціокультурного управління

Тема 1. Культурна політика: сутність, специфіка та завдання

Сфера культури як об'єкт прикладної культурології. Інституційно оформлена діяльність у сфері культури та державне управління культурними інститутами. Культура як конкретна сфера життя суспільства, що вбирає в себе збереження та використання культурно-історичної спадщини, творчу й мистецьку діяльність та освіту, а також діяльність, що їх забезпечує, як предмет прикладної культурології. Теорії та концепції державної культурної політики, науково-методичні засади її дослідження. Цілі, завдання та критерії державного управління у сфері культури. Проблема підготовки фахівців для сфери культури.

Тема 2. Історичні традиції культурної політики в Україні

Витоки управління у сфері культури. Культурна політика в добу Київської Русі. Державна культурна політика на українських землях в Литовсько-Польську добу. Культурна політика у Українській козацькій державі XVII-XVIII ст. Вироблення і реалізація культурної політики Центральною Радою, Гетьманатом Павла Скоропадського та Директорією. Державна культурна політика в Українській РСР. Українське дисидентство в національно-культурному відродженні України. Сучасний стан української культури та проблеми здійснення культурної політики.

Тема 3. Поняття та сутність діяльності у сфері культури

Поняття «культурної діяльності», «діяльності у сфері культури», «соціально-культурної діяльності», «творчої діяльності», «культурно-дозвілевої діяльності». Теоретичні основи дослідження діяльності у сфері культури. Визначення поняття діяльності у сфері культури як інституціонально оформленого та скерованого суспільством процесу прилучання людини до сфери культури, сутність якого складають створення, тиражування, просування, демонстрування, збереження та споживання культурних благ для задоволення культурних потреб громадян. Поняття сфери культури.

Види діяльності у сфері культури згідно Закону України Про культуру та Класифікатору видів економічної діяльності. Функції діяльності у сфері культури. Суб'єкти діяльності у сфері культури.

Тема 4. Культурна політика держави та її роль у духовному житті суспільства

Становлення культурної політики як окремого методу державного управління у сфері культури. Знакові події XX ст., які вплинули на

становлення поняття культурної політики. Теоретичні підходи до визначення культурної політики. Культурна політика як специфічний вид діяльності держави у сфері культури, що ставить на меті сприяння розвитку національної культури в інтересах національної спільноти.

Теорії та концепції культурної політики, науково-методичні засади її дослідження. Суб'єкти культурної політики. Мета та завдання культурної політики. Способи здійснення, процедури та інструменти культурної політики. Інструменти державного регулювання у сфері культури. Моделі культурної політики. Типи участі держави в реалізації культурної політики.

Змістовий модуль 2. Реалізація культурної політики як пріоритетний напрям розвитку та духовності особистості.

Тема 5. Основні напрямки, завдання, принципи формування культурної політики в Україні

Цілі та принципи культурної політики України. Основні нормативні документи, що визначають культурну політику. Засади та пріоритети державної політики в галузі культури. Організаційна структура управління у сфері культури. Розподіл владних функцій і повноважень між головними суб'єктами державного управління у сфері культури. Децентралізація державної відповідальності в Україні.

Фінансування культури. Нормативні та реальні показники фінансування культури в Україні. Тенденції змін видатків у сфері культури. Фінансування розвитку культури через цільові державні програми. Етапи розробки та реалізації державних програм. Власні доходи культурних інститутів. Додаткові джерела фінансових надходжень, тенденції та їхні показники.

Бюджетні організації культури за галузями. Базова мережа державних культурних інститутів. Спільні ініціативи та проекти центральних органів влади з органами місцевого самоврядування та міжнародними фондами та організаціями.

Міжнародна співпраця у сфері культури. Інструменти та способи досягнення цілей культурної політики. Суб'єкти відповідальності за розвиток міжнародного культурного співробітництва. Національний звіт України про культуру в Раду Європи.

Тема 6. Нормативно-правова база культурної політики в Україні

Особливості законодавства України щодо діяльності органів державного управління у сфері формування та розвитку духовних цінностей українського суспільства. Законодавче поле у сфері культури. Основні законодавчі акти, що визначають державну культурну політику. Галузеві закони. Закон України Про музеї та музейну справу. Галузеве законодавство, що регулює діяльність акумуляційних інститутів.

Українське законодавство про релігійні організації. Закон України Про бібліотеки і бібліотечну справу. Закон України про статус творчих працівників та творчі спілки. Державна політика в галузі театру і театральної справи. Закон України Про театри і театральну справу. Реалізація державної політики в галузі кінематографії. Закон України Про кінематографію. Закони України Про телебачення і радіомовлення, Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення, Про телекомунікації. Державне управління та регулювання у сфері телерадіомовлення.

Трансформаційні процеси в галузі культури та шляхи їхнього розвитку. Державна культурна політика України в контексті сучасного світового досвіду: основні напрями і тенденції розвитку. Освіта, наука і культура в умовах трансформації системи державного управління.

Тема 7. Сучасні тенденції розвитку закладів сфери культури у контексті нових умов культурної політики держави

Основне призначення та функціонування мережі закладів сфери культури. Значення сучасних закладів культури в контексті формування єдиного європейського культурного простору. Специфіка функціонування сучасного музею як науково-дослідницького та культурного інституту. Музейна справа та основні напрями діяльності музеїв. Культурна політика України в галузі бібліотечної справи. Державне управління бібліотечною мережею. Основи державної політики в галузі бібліотечної справи та книговидавництва. Сучасні релігійні інститути та їхня соціокультурна діяльність. Нетрадиційні релігійні рухи.

Організація мистецької діяльності та державна підтримка професійних творчих працівників в Україні. Принципи та напрями діяльності творчих спілок. Галерея як специфічний культурний інститут художнього ринку. Суб'єкти арт-ринку та їх зв'язок в аспекті функціонування галереї. Галерейна політика та її стратегічні напрями.

Мета і види основної діяльності сучасного театру. Пріоритетні напрями державної політики в галузі театру. Сучасний стан філармоній в Україні. Підтримка державою розвитку музичного та хореографічного мистецтва. Пріоритети державної підтримки кінематографії. Національне кіновиробництво та його державне фінансування. Формування основних засад ефективного функціонування національної кінематографії. Основні принципи державної політики у сфері телебачення та радіомовлення.

Тема 8. Роль міжнародних та громадських організацій, засобів масової інформації у здійсненні державної культурної політики

Громадські організації, засоби масової інформації (комунікації) як вагомий вид творчості в сучасному суспільстві.

Суб'єкти інформаційного простору України та структура національного телебачення та радіомовлення. Громадські та державні телерадіоорганізації. Національна телекомпанія та Національна радіокомпанія. Суспільне телерадіомовлення. Телерадіомовники. Студії-

виробники та незалежні продюсери. Провайдери програмних послуг та оператори телекомунікацій. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. Медійні профспілки. Матеріально-технічна база телерадіоорганізацій.

Міжнародні організації та їхня роль у здійсненні державної культурної політики.

Тема 9. Національні культурні політики: зарубіжний досвід.

Культурна політика Європейського Союзу. Культурна політика Німеччини. Культурна політика США. Культурна політика Великої Британії. Культурна політика Франції. Культурна політика Східної Європи. Культурна політика Японії. Правове регулювання сфери культури в окремих країнах.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

усне опитування з питань семінарських занять;

підготовка доповідей;

активна участь у дискусії;

проведення тестових завдань;

перевірка есе за заданою тематикою;

проведення письмової контрольної роботи;

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. **Семестрові екзамени** – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських занять та

виконання індивідуальних завдань проводиться за такими *критеріями*: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. При оцінюванні індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Студент **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності". Мінімально можлива кількість балів, які магістр може отримати за результатами проведення підсумкового контролю – 25. Максимально можлива кількість балів, які магістр може отримати за результатами проведення підсумкового контролю – 40.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою.

Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у екзаменаційну "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Усне опитування	Доповідь	Перевірка есе	Дискусія	Тестові завдання	Письмова контрольна робота	Усього
Змістовий модуль 1. Культурна політика як основа стратегії соціокультурного управління	Тема 1	1 тиждень	0,3	0,3			4			4,6
	Тема 2	2 тиждень	0,3	0,3	3					3,6
	Тема 3	3 тиждень	0,3	0,3	3					3,6
	Тема 4	4 тиждень	0,3	0,3				5		5,6
Змістовий модуль 2. Реалізація політики як пріоритетний напрям розвитку духовності особистості.	Тема 5	5 тиждень	0,3	0,3			4			4,6
		6 тиждень	0,3	0,3	3					3,6
	Тема 6	7 тиждень	0,3	0,3	3			5		8,6
	Тема 7	8 тиждень	0,3	0,3			4			4,6
	Тема 8	9 тиждень	0,3	0,3		10				10,6
	Тема 9	10 тиждень	0,3	0,3					10	10,6
Іспит			3	3	12	10	12	10	10	40
Усього										100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна

1. Буценко О. Компендіум культурних політик и тенденцій в Європі: профіль Україна / О. Буценко, 2011. – Електронний ресурс. – [Режим доступу]. – http://www.culturalpolicies.net/down/ukraine_ol_022011.pdf
2. Гриценко О. Культура і влада. Теорія і практика культурної політики в сучасному світі / О. Гриценко. – Електронний ресурс. – [Режим доступу]. – http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_1.php
3. Закон України Про культуру 14.12.2010 № 2778-VI – Електронний ресурс. – [Режим доступу]. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>
4. Здіорук С.І. Культурна політика України: національна модель у європейському контексті. Аналітична доповідь / С.І. Здіорук, О.М. Литвиненко, О.П. Розумна. – К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 2012. – Електронний ресурс. – [Режим доступу]. – http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Kul%5C_tura2012-6090f.pdf
5. Михайличенко Д. Ю. Практикум з навчальної дисципліни "Культурологія" : навчально-практичний посібник / Д. Ю. Михайличенко, Ю. В. Белікова, Ю. І. Потоцька. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 191 с.
6. Пальм Н. Д. Культурологія : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало, Д. Ю Михайличенко, Ю. І. Потоцька. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 284 с.
7. Саракун Л. Культурна політика сучасної України : монографія / Л. П. Саракун. – Ніжин, 2016 – 206 с.

Додаткова

8. Астафьева О.Н. Культурная политика: теоретическое понятие и управленческая деятельность: лекции / О.Н. Астафьева. – М.: Изд-во РАГС, 2010. – 169 с. – Електронний ресурс. – [Режим доступу]. – http://www.cr-journal.ru/rus/journals/20.html&j_id=3

9. Дзоз В. Гуманітарна політика України: проблеми формування та реалізації (соціально-філософський аналіз) / В. Дзоз. – К., 2006. – 316 с.

10. Дослідження проблем узгодження законодавчої бази культури України із законодавством для сфери культури Європейського Союзу. Аналітичний огляд та рекомендації / Авт. колектив під керівництвом Гриценко О. – Електронний ресурс. – [Режим доступу]. – http://www.culturalstudies.in.ua/zv_2006_dosl_4.php

11. Копієвська О. Р. Культурна функція держави в контексті національного державотворення : монографія / О. Р. Копієвська. – К.: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2010. – 272 с.

12. Культурна політика Європейського Союзу. – Електронний ресурс. – [Режим доступу]. – <http://www.viche.info/journal/772/>

13. Культурна політика Східної Європи. – Електронний ресурс. – [Режим доступу]. – http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_1_h2_5.php

14. Культурна політика та мистецька освіта: моделювання процесів/ кол. авторів: кер. [Безгін О. І., Бернадська А. Є., Кочарян І. С., Успенська О. Ю.]. – К.: Інститут культурології НАМ України, 2013. – 176 с.

15. Правове регулювання сфери культури в окремих країнах. – Електронний ресурс. – [Режим доступу]. – http://www.culturalstudies.in.ua/zv_2006_dosl_4.php

16. Тульчинский Г. Л. Менеджмент в сфере культуры: Учебное пособие. 4-е изд., испр. и доп. / Г. Л. Тульчинский, Е. Л. Шекова. – СПб.: Издательство «Лань»; «Издательство ПЛАНЕТА МУЗЫКИ», 2009. – 528 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

17. Культурна політика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5174>

18. Культура України. Електронна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elib.nplu.org/collection.html?id=30>.

19. Справочные материалы, учебники, хрестоматии, энциклопедии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.philosophy.ru/edu/ref/ref.html>.

20. Библиотека Гумер. Культурология [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/INDEX_CULTUR.php.